

MARTIN EDEN OLMAK

Veysi Elban
@DurBirDinlee

DESTEK YAYINLARI: 1495
EDEBİYAT-İNCELEME: 2

VEYSİ ELBAN / MARTIN EDEN OLMAK

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü,
yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun

Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül

Editör: Cansu Poyraz Karadeniz

Son Okuma: Devrim Yalkut

Kapak Tasarım: İlknur Muştı

Sayfa Düzeni: Melike Doğan

Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Ağustos 2021

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-625-441-387-2

© Destek Yayınları

Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul

Tel. (0) 212 252 22 42

Faks: (0) 212 252 22 43

www.destekdukkan.com

info@destekyayinlari.com

facebook.com/DestekYayinevi

twitter.com/destekyayinlari

instagram.com/destekyayinlari

www.destekmedyagrubu.com

Deniz Ofset – Çetin Koçak

Sertifika No. 48625

Maltepe Mahallesi

Hastane Yolu Sokak No. 1/6

Zeytinburnu / İstanbul

MARTIN EDEN OLMAK

*Haritasız, pusulasız, bilmediği
bir denizde sürüklenen bir gemi gibiyim.
Artık yönümü bulmak istiyorum.*

Veysi Elban
@DurBirDinlee

GİRİŞ

Yarı otobiyografik bir roman karakterinin biyografisini yazsanız nasıl bir şey olurdu? Üstelik o karakterle interaktif bir ilişkiniz olacak. İlginç geldi değil mi? Yayınevinden bir roman karakterini yazmam yönünde teklif gelince bu fikir karşısında heyecanlandım. Heyecanım yazmaktan çok fikrin kendisi içindi. Çünkü ilk kez zaten yazılmış bir romanın karakter incelemesinin yapılp yorumlanacağı ve onunla diyalog kurulacağı bir fırsat sunulmuştu. Ben de hiç düşünmeden bugüne dek beni en çok etkileyen romanlardan olan *Martin Eden*'i seçtim. Onu okurken yaşadığım duygu ve düşünceleri kaleme almak, kaçırmak istemeyeceğim bir fırsattı, çünkü ona söylemek istediğim ve ondan duymak istediğim çok şey vardı.

Martin'in dünyasına yaklaşmak ve onu anlamak için zamanın gerisine gitmem gerekiyordu. Yani ilk hayalin kurulduğu, ilk rüyanın görüldüğü ve düş ile

gerçeğin iç içe geçtiği güne. Benliğin, hakikat ile düşü binlerce parçaya ayırdığı o kısacık farkındalık anına.

Zamanın tutsaklığından kurtulduğumuz, kendimizi en özgür hissettiğimiz düşsel bir yolculuğa çıkmadan Martin'i anlamak imkânsızdı. Empati dediğimiz şey burada devreye giriyor. "Ben olsam ne yapardım?" Bunun cevabı sadece kendini onun yerine koyarak verilmiyor, yaşadığı dönemin kaotikliğini ve şartların getirdiği sonuçları da bilmek gerekiyordu.

Bana göre Martin Eden bahsedildiği gibi sadece Amerikan rüyasını, klişeleşmiş zengin kız fakir oğlan hikâyesini konu alan bir roman değildir. Temelini bunlarla oluşturmuş ama özünde felsefi ve sosyolojik derinliği olan bir romandır. Bireysel devrime giden yolda ustaca kurgulanmış, gerçeğin en acımasız yüzüne tanıklık ettiğimiz bir varoluş mücadelesidir.

Hepimizin unuttuğu ya da görmezden geldiği bazı gerçekleri hatırlatmak istiyorum. Kişi, yalnızca kendisi değildir. Genetik, aile ve çevresel faktörlerin etkisi büyüktür. Yaşadığı her duyguyu benliğine işleyip dışa vurmakla birlikte bu benzersizliğe sahip olan, ufacık bir zaman aralığına sıkışmış, garip ve önemli bir varoluş hikâyesinden ibarettir her insan. Varlığı esnasında dünyanın tüm olgularını, tekrarını asla göremeyeceğimiz biçimde birbiriyle buluşturan bir eşsizlik harikasıdır.

Okuyacağın bu macerayla, birbiriyle asla kesişemeyeceğinden emin olduğun yolların kavuşabildiğini, bu yollarda çok farklı kişilikte, farklı istekleri olan insanların buluşabildiğini, bambaşka dünyaların bile bir anda birbirine karışıp yeni bir gerçeklik yarattığı inancını yitirmemen gerektiğini sana gösterme arzundayım. Hayallerin özünün gerçeğin ta kendisinde saklı olduğunu, rüya görmekle aynaya bakmanın birbirine olan yakınlığını, düşlerin ve dahası gerçeklerin ruhundan koptuğunu hatırla. Umarım okurken en az benim kadar kendinden bir şeyler bulur, yazarken sevdiğim kadar sevinir, hüznüme ve heyecanıma ortak olur ve en önemlisi bu kitabı sana ithaf ettiğim gerçeğinden uzaklaşmazsın.

Nereye gidersek gidelim, sonunda kendimize dönecek olduğumuz bu uzun ve arayışlarla dolu yolda, sana Martin Eden'in gözlerindeki fırtınayı anımsatan, masmavi ve güçlü bir okyanus rüzgârı diliyorum.

NEDEN MARTIN EDEN?

Martin bizden biridir; tanıdaktır, kardeştir, arkadaşdır, işçidir. Hayatı mücadeleye geçmiş ve pes etmek nedir bilmemiş. Sokaklarda yani gerçeğin kendisinden öğrenmiş hayatı. Bu da onu güçlü, kavgacı, hırçın ve asi biri haline getirmiş, Öyle gerçekçi yazılmış ki okurken başarısıyla gururlandım, hayal kırıklığıyla hüznümlendim, kavgasında ona yardım etmek, aç kaldığında bir tabak yemek götürmek, yalnız kaldığında omzuna dokunup “Ben buradayım, yanındayım” demek istedim. Martin’e yer yer kızsanız da hatalarını gençlik heyecanına ve merakına veriyorsunuz. Onu öyle çok sevdim ki eksikliğini yaşadığı ne varsa vermek, hissettiği eksiklik ne ise o olmak istedim.

Martin kendini bildi bileli çalışmıştı. Çalışmaktan asla erinmiyordu. Birçok iş yapmıştı ama o her zaman bundan daha fazlası olduğunu biliyordu. Hayallerinin peşinden gidince “İşçisin sen işçi kal” diyorlardı ona.

“Sabit bir işe gir, düzenli bir maaşla çalış, tembellik yapma” diyorlardı. Kimse anlamıyordu onu. Hemen hemen hepimiz bu tarz bir tavsiye almışızdır. Sabit bir işe gir, sigortan olsun, hatta memur ol, sırtını devlete daya gibi söylemlerle geleceğimizi garanti altına almaya çalışmamız önerilir. Kimse hayallerimizi ve gerçekten yapmak istediklerimizi sormaz. Kapitalizmin en can yakıcı dayatmasına burada şahit oluyoruz. Çünkü çark, “Sabit bir işin yoksa aç kalırsın” öğretisiyle dönüyor. Bunu reddedip hayallerinin peşinde koşuyorsan, sistemin dışına atılıyorsun. Fakat Martin buna boyun eğmedi, keyif aldığı ve içinde var olduğunu hissettiği yeteneğini kullanıp kendine bir hedef koyarak o yolda ilerlemeyi seçti. İçindeki bu sonsuz aleve daha fazla kayıtsız kalamazdı. Yalnız başına yürümesi gerekse de o yolu yürüyecekti ve ne olursa olsun bundan vazgeçmeyecekti. Kanında pes etmek yoktu, mücadele ve azimle yoğrulmuştu hamuru.

Martin’de kendimi görmüştüm. Çocuk işçiliğimi, benzer aile yapımı, hayat mücadelemi, âşık olduğumda hissettiklerimi, bana sağladığı motivasyonu ve hayal kırıklıklarımı gördüm. Romanı bitirdiğimde bir kardeş kaybetmiş gibiydim. Keşke ona sahip çıkmayan ağabeylerinden biri olsaydım diye sık sık iç geçirdim.

Dünyanın salgınla boğuştuğu, fiziksel seyahatlerin kısıtlandığı ve evlerimizde daha çok vakit geçirdiğimiz bu dönemde, karantina yasaklarını delip o döneme bir yolculuk gerçekleştirmeye karar verdim.

Bunun için yaşadığı dönemin siyasi ve ekonomik yönlerini, orada yaşayan halkın sosyolojik yapısını ve sınıfsal farklılıkları bilmek gerekiyordu. Biraz araştırdıktan sonra günümüzle benzerlikler yakaladım. Sanayi devrimi ve teknolojik devrimi kıyasladığımda çalışma koşulları ve artan işsizlik gibi benzerlikler göze çarpan ilk olgulardı. Sosyal adaletsizlik her iki dönemin de kaderi. Hal böyle olunca kendimi o döneme adapte etmekte zorlanmayıp aynı dilden konuşabiliyorum. Bakalım Martin de bana aynı şekilde uyum sağlayacak mı? Bu konuda biraz tereddütlerim olsa da onu bir yerde yakalamayı başaracağımı düşünüyorum.

Şimdi dümenin başına geçip senin rüzgârını da arkama alarak düşsel yolculuğuma başlamak istiyorum. Martin'i anlamak beni hangi dalgalı denizlere sürükleyecek, hangi kıyıya vuracak hep birlikte göreceğiz.

"Çok uzun yol kat ettim, daha gidecek çok yolum var. Sizi temin ederim, dizlerimin üzerinde ilerlemem gerekse bile o yolu aşacağım."

VEYSİ ELBAN: Merhaba Martin, oturabilir miyim?

MARTIN EDEN: Tabii buyurun, gazeteden mi geldiniz?

V.E. Yani tam olarak öyle olmasa da ona yakın bir yerden diyelim.

M.E. Anlamadım? Konu neydi?

V.E. Sanırım biraz konuşmaya ihtiyacım var.

M.E. Sinirlenmeye başladım, ne söylemek istiyorsanız söyleyin çünkü gitmem gerek.

V.E. Aslında bir yere gidemezsin, çünkü seni buraya ben getirdim.

M.E. Şaka mı bu? Kötü bir şakaysa bunun bedelini ağır ödetirim.

V.E. Anlatmaktan fazlasını yapıp sana göstermem gerek. Gel seninle bir yürüyüşe çıkalım. Yolda anlatırım. Biraz Oakland'ı gezmek istiyorum.

M.E. Ne gezm... Bunu nasıl yaptın? Buraya nasıl geldik? Rüya mı görüyorum?

V.E. Biliyorum her şey çok saçma geliyor şu an, biraz sabredersen tüm olan biteni anlatacağım sana.

Şöyle düşün, farz edelim ki şu an insanüstü güçlere sahibiz ve istediğimiz her yere gidebiliyor ve her şeyi yapabiliyoruz. Sadece tadını çıkar olur mu?

M.E. Seni... Nasıl? Burası da neresi? Bunu nasıl yapıyorsun?

V.E. Sakin ol ve dur bir dinle. Ben gelecekte geliyorum. Aslında fiziki bir yolculuk değil, henüz o aşamaya geçemedik. Tamamen düşsel. Seni çok seven, yaşadığın her şeyi bilen, yanında olmam gerektiğini hisseden biriyim.

M.E. Bence sen kafayı yemiş birisin.

V.E. Peki, sana bunu ispatlamam için bana herhangi bir şey sor ya da söyle. Kimsenin bilmediği, sadece senin bildiğin. Mesela Hawaii adalarında geçirdiğin cüzam hastalığını, Honolulu kızın seni gizli yerine saklamasını ve oradan kaçman gibi şeyler.

M.E. Bunu birçok kişiye anlattım. Onlardan birinden duymuşsundur. Jimmy mi gönderdi seni?

V.E. Anlaşıldı ikna olmayacaksın. Gel bakalım.

M.E. Şunu yapmayı kes artık. Başım dönüyor. Sahnırım kusacağ...

V.E. Zaman yolculuğunun yan etkileriymiş bunlar. Filmlerden biliyorum. Baş dönmesi, kusma, geçici hafıza kayıpları vesaire. Neyse artık çok uzadı. Bak burası benim zamanım. 2021 yılındayız şu an.

M.E. Neden herkes maskeli? Bu binalar, arabalar, insanlar? Bunu nasıl yapıyorsun?

V.E. Sorma, lanet bir salgınla boğuşuyor tüm dünya. Görüntü seni aldatmasın. Her şey mükemmel olmadı. İnsanlık daha modern, daha bilinçli ama daha zalim ve daha kötü oldu. Bilinçli kötüler sardı her yeri. Kötü demişken aklıma daha iyi bir fikir geldi. Bir kez daha yolculuk yapacağız.

M.E. Tamam, dur tamam, lanet olası adam bir dur.

V.E. Bu tabela sana tandık geldi mi? Higginbotham Bakkaliyesi. Hadi eve girelim. Merak etme bizi görme-yecekler. Ben istemediğim sürece bizi kimse göremez.

M.E. Ama bu benim...

V.E. Evet, yeni yazmaya başladığın zamanlar. Bak birazdan enişten gelip gazyağı parasından bahsedecek.

M.E. Bu müthiş bir şey. İnanılmaz.

V.E. Sonunda ikna olabildin. Hayır, istesem en başından tanışıyormuşuz gibi de konuya girebilirdim ama bir mantığa oturtmam gerekiyordu.

M.E. Gerçekten şu yaptıkların çok mantıklı oldu, evet. Düşüne düşünene bunu mu buldun? Çok yaratıcı!

V.E. Gazetelere yazdığın sefil şakaları da biliyoruz. Söylettirme bana şimdi.

***

Martin Eden karakterine geçmeden, ona hayat veren Jack London'ın yaşamına kısaca değinmek istiyorum. Çünkü yazarın yaşamı karakterimizle paralellik oluşturduğu için tamamlayıcı unsurlar barındırıyor. Yarı otobi-

yografik yazılan bu roman, her sayfasında London'ın hayatından izler taşıdığı gibi, hikâyenin geçtiği mekânların bir kısmı da bire bir alınmış, bazılarının da ismi değiştirilerek yazılmıştır. *Martin*'i okurken bir yandan da London'ın hayatından da kesitler okumuş olacağız.

Jack London 12 Ocak 1876'da San Francisco'da doğdu. Annesi Flora Wellman spiritüalist bir müzik öğretmeni, babası olduğu tahmin edilen William Henry Chaney ise astrologdur. London daha doğmadan trajik bir öykünün temelleri atılmıştı. Annesi London'a hamileyken birlikte olduğu Chaney bebeği istemediğini belirtmiş, bunun üzerine Wellman kendisini vurarak intihar girişiminde bulunmuştur. Neyse ki anne ve bebek bu trajik olaydan sağ kurtulmuş ama anne Wellman geçici olarak akli dengesini yitirmiştir. Eski bir köle olan Virginia Prentiss bebeğin bakımını üstlenir ve yaklaşık 8 ay sonra da iyileşmeye başlayıp tekrar hayata dönen Flora Wellman Amerikan İçsavaşı gazisi John London ile evlenerek bebeği Jack'le birlikte Oakland'a taşınır. Soyadını üvey babasından alan Jack, ileride Amerika'nın en bilinen gerçekçi yazarlarından biri olacaktır. Çocukluğu yoksullukla geçmiş, okulu erken yaşta bırakmak zorunda kalmış, 12-18 saatleri geçen çalışma koşullarında iş hayatına atılmış, gazete dağıtıcılığı, denizcilik, konserve fabrikasında işçilik, garsonluk, istiridye korsanlığı ve altın avcılığı olmak üzere çeşitli ve günlük işler yapmıştır. London'ın kendini eğiterek işçi sınıfından